

TÜRK CERRAHİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU

Sağlık Bakanlığı 'nın "Çalışan Güvenliği'nin Sağlanması"

Konulu Genelgesi Hakkında

TCD Tutum ve Görüşü

ÇALIŞAN GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASI HAKKINDA YAYINLANAN GENELGE İLE İLGİLİ TCD TUTUM VE GÖRÜŞÜ

Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin giderek artması ve son olarak Dr. Ersin Arslan'ın öldürülmesi olayı üzerine Sağlık Bakanlığı "tüm kamu, üniversite ve özel sağlık kurumlarında" geçerli olmak üzere 14 Mayıs 2012 tarihli bir genelge yayımladı.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından sağlık çalışanlarının güvenli ortamlarda ve yüksek motivasyonla çalışmasının sağlanması hedefine yönelik olarak çalışanların güvenliğinin sağlanması amacıyla bir takım düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler 14.05.2012 tarih ve 2012/23 sayılı Genelge ile duyurulmuştur.

Genelge gereğince sağlık kurumlarının aşağıdaki düzenlemeleri yapması öngörülmüştür:

"Riskli" alanlarda güvenlik kamerası bulundurulacak ve görüntüler sürekli takip edilecektir.

Sağlık çalışanlarına şiddet eylemlerine karşı korunma eğitimleri verilecektir.

"Vatandaş" şiddete uğrayan sağlık personelinin hizmet vermektan çekilme hakkının bulunduğu, böyle bir durumda hizmet alma sürecinin aksayabileceği konusunda bilgilendirilecektir.

Sağlık çalışanları şiddete uğraması halinde, acil verilmesi gereken hizmetler hariç olmak üzere

ve yetkili yöneticinin uygun bulması halinde hizmetten çekilebilecektir.

Yetkili yönetici bu kapsamda hastanın sağlık hizmetini devam ettirecek yeni sağlık çalışanını

belirleyecek, kurum içerisinde bunun mümkün olmaması halinde hastanın hizmet alabileceği

başka bir sağlık kurumuna sevkini ve hizmet alımını sağlayacaktır. Bu süreç sırasında hastanın

tedavisinin aksatılmamasına itina edilecektir.

Hukuk birimleri, işlenen suçtan mağdur olan Bakanlık personeline veya vefatı halinde kanuni

mirasçılara bir avukatın hukuki yardımını isteyip istemediğini soracaktır.

SABİM'e ve hasta hakları birimine yapılan sağlık çalışanları hakkındaki şikayetler, öncelikle SABİM'den sorumlu il sağlık müdür yardımcısı ve hasta haklarından sorumlu başhekim yardımcısı tarafından ön değerlendirmeye tabi tutulacak, genel ve soyut nitelikte olan, şikayet sahibinin adı ve adresi belli olmayan veya personelin kusuru bulunmadığı açıkça görülen ihbar ve şikayetler değerlendirmeye alınmayacaktır.

Sağlık çalışanlarına yönelen şiddeti genel olarak polisiye önlemlerle çözmeyi hedefleyen bu

politikanın yukarıda özetlenen tüm noktaları, ayrı ayrı hak ihlali ve etik sorunu yaratmaya adaydır.

Özellikle aşağıda ele alınan kurumların tüm alanlarını ameliyathaneleri, ameliyat odalarını içerecek biçimde kamera ile kayda alınması cerrahi branşı için sorunlar oluşturacaktır.

Bu Genelge ile yöneticilere verilen talimatlar içinde "Risk değerlendirmesi ve güvenlik tedbirleri" başlığı altında "c)Hasta mahremiyeti dikkate alınmak şartıyla, kurumların tüm alanlarını gözetleyebilecek şekilde güvenlik kameraları yerleştirilecek ve kamera görüntüleri sürekli takip edilecektir. Şüpheli durumlara ve kişilere bu konuda eğitilmiş özel güvenlik elemanları anında müdahale edecektir." talimatı da yer almaktadır.

Bu genelge kapsamında pek çok hastanede hastane ameliyathaneleri, ameliyat odaları da dahil olmak üzere kamera sistemleri kurulduğu gözlenmektedir. Bu genelge ile bazı hastanelerde ameliyat odalarında bile kayıt yapılmaya başlanması cerrahları iki önemli sorun ile karşı karşıya bırakmaktadır: Kayıt altında ameliyat yapma stresi ve hasta mahremiyetinin korunamaması.

Kameralı görüntü sistemlerinin sağlık kurumlarında kullanılması hususunun, sağlık hizmetinin nitelikleri dikkate alınarak ve bu nitelikleri öncelenecek değerlendirilmesi gerekmektedir. Ameliyathane odasına konan ve ameliyat gibi karmaşık, stresli bir süreci kayıt altına alan bir düzenleme cerrahlara ek bir stres yaratmaktadır. Zaten oldukça stresli olan ameliyat yapmak edimi kayıt altında ameliyat yapmak şekline dönüştüğünde, cerrahın özgüveni, otonomisi, profesyonelliği denetlendiği algısına yol açmaktadır. Bu baskı altında iyi bir performans göstermek güç hale gelmektedir. Ameliyat gibi kendine ait ritüelleri yüzyıllarca yıl içinde süzülerek disiplinize olmuş bir süreci tamamen değiştirebilecek, doğasına aykırı bu düzenleme ciddi sorunlara yol açacaktır.

Ayrıca sağlık hizmeti sunumunda, hastaların mahremiyetinin ve özel hayatına ilişkin bilgilerinin korunması esastır. Bütün hizmet organizasyonunun, bu en temel prensibe uygun şekilde yapılması gerekmektedir.

Genelge ile ameliyathane bekleme alanları riskli alanlardan biri olarak tanımlanmış ve bu alanlarda yeterli güvenlik elemanı bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Bu düzenlemeye ek olarak, Genelge' deki ifade ile; "hastanenin tüm alanlarını gözetleyebilecek şekilde güvenlik kameraları yerleştirilecek ve kamera görüntüleri sürekli takip edilecektir. Şüpheli durumlara ve kişilere bu konuda eğitilmiş özel güvenlik elemanları anında müdahale edecektir".

Tıbbi uygulamalarda bireylerin kişilik haklarının ihlal edilmemesi amacıyla kaleme alınan ve kısa adı 'BİYOTIP' sözleşmesi olan Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesinin 1. maddesinde 'biyoloji ve tıbbın uygulanmasında bireylerin haysiyetini ve kimliğini korumak' taraf devletlerin en temel yükümlülüğü olarak görülmüş, devamında ise bunu talep etmenin bireylerin en temel hakkı olduğuna vurgu yapılmıştır.

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 8.maddesinde ise "Herkes kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir" kuralına yer verilirken, Dünya Tabipleri Birliği tarafından 1981 yılında yayımlanan Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi'nde ise "Hasta hekimden, tüm tıbbi ve özel hayatına ilişkin bilgilerin gizliliğine saygı duyulmasını bekleme hakkına sahiptir" ilkesine yer verilmiştir.

Bu hakkın iç mevzuatımızda güvence altına alındığı Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 5. ve 23. maddeleri, sağlık hizmetinin verilmesi sebebiyle edinilen bilgilerin kanun ile müsaade edilen haller dışında veya hastanın rızası olmadan paylaşılması gerektiğini düzenlemektedir. Şüphesiz hastalar, bu yönde kişisel mahremiyetlerini ihlal edecek davranışlardan kaçınılmasını isteme hakkına sahip oldukları gibi, kendilerine ait verileri elinde bulduran sağlık kuruluşlarından da bu yönde talepte bulunma hakkına sahiptirler.

Bu yöndeki düzenlemelerden Dünya Tabipler Birliği'nin 28-30 Mart 1994 yılında yayımladığı Amsterdam Bildirgesi'nde hastaya ait bilgileri usulüne uygun olarak korumanın önemi belirtilmiştir.

Hekimlik mesleğinin gerekleri gözetilerek oluşturulmuş olan Türk Tabipler Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kurallarının 4. 9. ve 31. maddelerinde ve Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün 4. maddesinde hasta mahremiyetinin korunması hekimin en temel mesleki yükümlülükleri arasında sayılmıştır.

Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 17. maddesinde olduğu gibi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 12. maddesinde de “Hiç kimsenin mahremiyetine, ailesine, konutuna veya haberleşmesine keyfi olarak ya da hukuka aykırı biçimde müdahalede bulunulamayacağı, onur ve saygınlığına hukuka aykırı biçimde tecavüz edilemeyeceği” belirtilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde ise yine benzer şekilde, “Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.” düzenlemesi yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde ortaya konan özel hayat kavramının dar şekilde yorumlanamayacağını belirtmektedir.

Anayasamızın ‘Özel Hayatın Gizliliği’ başlıklı 20. maddesine göre de “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.” Nitekim özel hayatın gizliliğinin ihlali Türk Ceza Kanunu'nun 132. ve devamı maddelerinde yaptırıma bağlanmıştır.

Kuşkusuz, sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Ancak kamerayla görüntüleme sistemleri, şiddeti önleyici bir tedbir olmayıp, olsa olsa bir anda gerçekleşip sona eren olayların daha sonra tespitinde yararlanılacak bir araç özelliği taşımaktadır.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, benzer nitelikteki kamerayla görüntülenme yönteminin, özellikle sağlık kurumuna başvurmuş tüm hastaların mahremiyetini ihlal ettiği gözetildiğinde, sağlık kurumlarında uygulanması hukuka aykırıdır. Hastanenin tüm alanlarını kamera ile “gözetlemek” ve görüntülerin sağlık hizmeti sunumu ile ilgisi bulunmayan kişilerce sürekli olarak izlenmesini sağlamak, mesleki yükümlülüklerimiz arasında bulunan “mesleki gizliliği korumak” ödevinin yerine getirilmesine engel olacak, bu da hasta-hekim ilişkisinin temelini oluşturan güvenin sarsılmasına yol açacaktır. Uygulamanın, Genelge'deki ifadeyle “hasta mahremiyeti dikkate alınarak” yapılacağına ifade edilmesi; pratikte olanaklı olmadığından, anlam ve önem ifade etmemektedir.

Sözü edilen genelgenin yukarıda sayılan sakıncalarının ivedilikle giderilmesi gerektiğini özellikle ameliyathane odalarında kayıt işlemine en kısa zamanda son verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

TCD Yönetim Kurulu